

Met elkaar 2.0 Samen Dalfsen mooier maken

Vernieuwd beleid
inwonerbetrokkenheid

Datum: 22-5-2025

Met elkaar 2.0

Samen Dalfsen mooier maken

Vernieuwd beleid inwonerbetrokkenheid

Auteur: Suzanne Swart-Beekhuis
Eenheid: Concernstaf
Datum: 22-5-2025

Inhoudsopgave

NIEUW BELEID VOOR INWONERBETROKKENHEID IN DALFSEN	5
---	---

WAT WILLEN WE BEREIKEN MET DIT NIEUWE BELEID?	5
---	---

HOE ZIET HET NIEUWE BELEID ERUIT?	5
---	---

HOOFDSTUK 1 VISIE OP INWONERBETROKKENHEID	7
---	---

1.1 WAT IS INWONERBETROKKENHEID?	7
--	---

1.2 WAAROM BETREKKEN WE ONZE INWONERS?	8
--	---

1.3 VISIE OP INWONERBETROKKENHEID: HIER STAAN WIJ VOOR!	9
---	---

1.3.1 Waarden voor inwonerbetrokkenheid	9
---	---

1.3.2 Uitgangspunten	9
----------------------------	---

1.3.3 Ambitie voor inwonerbetrokkenheid	10
---	----

HOOFDSTUK 2 INWONERBETROKKENHEID IN DE PRAKTIJK	11
---	----

2.1 DE AANPAK OVERHEIDSINITIATIEVEN	11
---	----

2.1.1 Werkwijze	11
-----------------------	----

2.1.2 Stap 1: Bepalen of we inwoners gaan betrekken	12
---	----

2.1.3 Stap 2: Plan van aanpak voor inwonerbetrokkenheid	12
---	----

2.1.4 Stap 3: Vaststellen plan van aanpak inwonerbetrokkenheid	16
--	----

2.1.5 Stap 4: Uitvoering van het plan van aanpak	16
--	----

2.1.5 Stap 5: Eindverslag inwonerbetrokkenheid	17
--	----

2.2 DE AANPAK BIJ INWONERSINITIATIEVEN	18
--	----

2.2.1 Werkwijze	18
-----------------------	----

2.2.2 Stap 1: indienen initiatief	19
---	----

2.2.2 Stap 2: Initiatief komt binnen	19
--	----

2.2.3. Stap 3: Besluit over het initiatief	19
--	----

2.2.5 Stap 4: Projectplan opstellen	20
---	----

2.2.6 Stap 5: Uitvoering van het inwonersinitiatief	20
---	----

2.3 DE ROLLEN BIJ INWONERBETROKKENHEID	20
--	----

2.3.1 Rol van de gemeenteraad	20
2.3.2 Rol van het college	21
2.3.3 Rol van de organisatie	21
2.3.4 Rol van inwoners	22
2.3.5 Rol van ketenpartners	22
2.3.6 Rol van maatschappelijke organisaties	22
HOOFDSTUK 3 DE IMPLEMENTATIE VAN INWONERBETROKKENHEID	24
3.1 ROLLEN IN DE ORGANISATIE	24
3.2 LEREN IN DE ORGANISATIE	24
3.3 WERKPROCESSEN IN DE ORGANISATIE.....	25
3.4 HULPMIDDELEN IN DE ORGANISATIE	26
3.5 FINANCIERING.....	26
3.6 ZO METEN WE OF HET INWONERBETROKKENHEIDSBELEID WERKT	26

Nieuw beleid voor inwonerbetrokkenheid in Dalfsen

Dit is het nieuwe beleid inwonerbetrokkenheid van de gemeente Dalfsen, met als titel Met Elkaar 2.0, Samen Dalfsen mooier maken. Dit beleid is niet nieuw, maar wel vernieuwd. Inwonerbetrokkenheid in Dalfsen is ook niet nieuw. De gemeente Dalfsen werkt al jaren aan inwonerbetrokkenheid. In 2021 heeft de gemeenteraad hiervoor het beleid “Met elkaar, samen Dalfsen mooier maken” vastgesteld.

Inmiddels zijn diverse (beleids)documenten en hulpmiddelen beschikbaar waarin regels en uitgangspunten voor inwonerbetrokkenheid zijn opgenomen. Zo is er een handreiking voor initiatiefnemers over participatie vanuit de Omgevingswet, een handboek inwonerbetrokkenheid voor de organisatie, de inspraak- en participatieverordening, de subsidieregeling Noaberschap voor maatschappelijke initiatieven, etc.

Met de evaluatie van de pilot gebiedsverbinders in 2024 werd duidelijk dat het beleid voor inwonerbetrokkenheid niet duidelijk genoeg is. Ook bleek dat de ambities niet in verhouding zijn tot de benodigde randvoorwaarden/haalbaarheid. Daarom is het bestaande beleid inwonerbetrokkenheid vernieuwd, met duidelijke doelen en een werkwijze met stappenplan. Ook is opgenomen hoe het beleid uitgevoerd gaat worden.

Inwonerbetrokkenheid is een relatief nieuw onderwerp voor iedereen. Een onderwerp dat in ontwikkeling is en waar we als organisatie mee moeten leren werken. Daarom is het noodzakelijk om ook dit nieuwe beleid te blijven monitoren, evalueren en bijschaven. Op die manier worden we steeds beter in het betrekken van onze inwoners.

Wat willen we bereiken met dit nieuwe beleid?

Met dit nieuwe beleid gaan we onze inwonerbetrokkenheid verder versterken. We geven duidelijk aan wat onze ambities en doelen zijn, welke werkwijze we hiervoor gebruiken en hoe we dit gaan borgen in de organisatie. Met dit beleid moet voor alle betrokken partijen vroeg in het proces duidelijk zijn wat we van elkaar verwachten, wat het doel is van het betrekken van inwoners, wie de doelgroep is, welke middelen we gebruiken, welke stappen we nemen en hoe we gaan terugkoppelen.

De Omgevingswet verplicht elke gemeente om participatiebeleid te hebben waarin regels zijn opgenomen voor het betrekken van de omgeving. Dit beleid is zelfbindend. Dat betekent dat het alleen het bestuur bindt dat het beleid vaststelt. Met andere woorden: de gemeente moet zich houden aan de regels in dit beleid en inwoners zijn hieraan niet gebonden.

Met de wet Versterking participatie op decentraal niveau is het betrekken van inwoners nog belangrijker geworden. Deze wet heeft tot doel om de betrokkenheid van inwoners te vergroten en bepaalt dat inwoners betrokken moeten worden bij het maken, uitvoeren én evalueren van plannen. In de participatieverordening moeten we als gemeente vastleggen hoe we met inwonersinitiatieven omgaan.

Voor bouwplannen gelden andere regels. Onder de Omgevingswet mogen initiatiefnemers zelf bepalen hoe ze de omgeving bij hun plannen betrekken. Daarom zijn er geen regels voor bouwinitiatieven in dit beleid opgenomen. Om initiatiefnemers te helpen hoe ze de omgeving moeten betrekken bij hun plannen hebben we een handreiking opgesteld: “Ik heb een idee, en nu? – een stappenplan hoe u als initiatiefnemer de omgeving betreft”.

Hoe ziet het nieuwe beleid eruit?

Voorafgaand aan het opstellen van dit beleid is een verkenning uitgevoerd. Dit hebben we gedaan met bestaande informatie en gesprekken in de organisatie. In een sessie met burgemeester en

wethouders is gesproken over de doelen, ambities en wensen voor inwonerbetrokkenheid. Dit heeft geleid tot de visie op inwonerbetrokkenheid die is opgenomen in deel 1 van het beleid. De onderdelen uit het vorige beleid die nog relevant en actueel zijn, hebben we overgenomen.

Op basis van de visie is een werkwijze ontwikkeld voor overheidsinitiatieven en inwonersinitiatieven. De werkwijze voor inwonerbetrokkenheid is opgenomen in deel 2 van het beleid.

Tenslotte is bepaald wat de organisatie nodig heeft om volgens de visie en werkwijze aan de slag te gaan. Dit is vertaald in een implementatiestrategie, die in deel 3 van dit beleid is opgenomen.

Hoofdstuk 1 Visie op inwonerbetrokkenheid

1.1 Wat is inwonerbetrokkenheid?

Voordat we een stappenplan en spelregels opstellen, is het goed om stil te staan bij de vraag wat inwonerbetrokkenheid nu precies is en wat we daarmee willen bereiken. Inwonerbetrokkenheid gaat over het actief betrekken van inwoners, ondernemers, maatschappelijke organisaties en andere betrokkenen bij projecten en plannen van de gemeente. Het kan gaan om het voorbereiden van beleid of projecten, maar ook om de uitvoering of evaluatie daarvan. Inwoners willen steeds meer samenwerken met de gemeente. Ze komen met ideeën of willen zelfs taken overnemen.

Inwonerbetrokkenheid werkt twee kanten op: van binnen naar buiten en van buiten naar binnen.

1. Van binnen naar buiten: de gemeente start het initiatief en betreft de inwoners daarbij (overheidsinitiatief).
2. Van buiten naar binnen: inwoners starten het initiatief en betrekken de gemeente daarbij (inwonersinitiatief).

Wat is van een overheidsinitiatief?

Een initiatief van de gemeente waarbij wij inwoners en andere belanghebbenden actief en tijdig betrekken bij de voorbereiding, uitvoering en evaluatie van beleid, plannen en projecten.

Belangrijke punten hierbij zijn:

- Belanghebbenden zijn alle betrokkenen, namelijk inwoners, bedrijven, maatschappelijke organisaties, verenigingen en bestuursorganen.
- Voorbereiding, uitvoering en evaluatie van beleid, plannen en projecten: gaat over alle soorten werkzaamheden van de gemeente. Van kleine plannen in één straat tot een groot plan zoals een visie voor de hele gemeente.
- Actief en tijdig betrekken betekent: Inwoners worden op tijd betrokken, voordat er besluiten worden genomen. Op dat moment is namelijk nog ruimte voor inbreng en om aanpassingen te doen.

Wat is een inwonersinitiatief?

Een inwonersinitiatief is een plan dat inwoners of maatschappelijke organisaties zelf bedenken en uitvoeren. Het doel is het verbeteren van de leefbaarheid, culturele ontwikkeling en/of ruimtelijke kwaliteit. De gemeente ondersteunt hierbij.

Belangrijke punten hierbij zijn:

- Inwoners bedenken en doen het zelf. Zij zijn eigenaar van hun plan, zij bepalen en voeren het plan uit. Hiervoor zetten zij zelf tijd, middelen en menskracht in.
- Maatschappelijke organisatie is een organisatie zonder winstdoel.
- Leefbaarheid gaat over het verbeteren van een gebied waar mensen wonen, leven, sporten en elkaar ontmoeten.

- De gemeente ondersteunt door te helpen met het geven van informatie, te adviseren, middelen beschikbaar te stellen of soms door samen te werken.

1.2 Waarom betrekken we onze inwoners?

Inwoners betrekken doen we om verschillende meningen en belangen in beeld te brengen. Zo kunnen we een goede afweging van de belangen maken bij de besluitvorming. Wij hebben hiervoor vijf doelen.

Deze gebruiken we bij elk proces om te bepalen of de inwonerbetrokkenheid geslaagd is. Voorafgaand aan elk proces bepalen we het concrete doel en achteraf toetsen we of we dit doel hebben bereikt.

1. Ideeën ophalen uit de gemeenschap:

Niemand kent de eigen woonomgeving beter dan de inwoners zelf. Zij weten wat er speelt en hebben belangrijke onderlinge contacten. Hun ideeën en kennis helpen ons om betere plannen te maken. Deze kennis kunnen we gebruiken voor het maken en uitvoeren van onze plannen en beleid. Inwonersinitiatieven kunnen bijdragen bij aan de uitvoering van het beleid.

2. Zorgvuldige besluiten nemen:

We willen inzicht in de belangen en wensen van betrokkenen. Als we de verschillende belangen kennen, kunnen we uitleggen welke keuze we maken en waarom we die maken. Oftewel: we onderbouwen onze keuzes. Dit zorgt voor betere en zorgvuldigere besluiten van ons bestuur.

3. Eigenaarschap vergroten:

We willen de kracht van de samenleving gebruiken bij het maken en uitvoeren van plannen en projecten. Door goede inwonerbetrokkenheid betrekken we meer mensen, geven we ze meer zeggenschap en maken we ze (als dat kan) zelfs (mede-)eigenaar van het project.

Inwonersinitiatieven dragen bij aan het vergroten van eigenaarschap omdat inwoners zelf hun ideeën uitvoeren. Dit vergroot de betrokkenheid en de eigen verantwoordelijkheid.

4. Noaberschap vergroten:

We vinden prettig samenleven en een goede buur zijn belangrijk. Door inwoners actief en vroegtijdig te betrekken bij plannen, werken mensen in de buurt beter samen. De sociale cohesie in de gemeenschap wordt hierdoor groter.

Inwonersinitiatieven vergroten het noaberschap omdat buurtbewoners samenwerken aan het verbeteren van hun omgeving. Dit bevordert onderlinge samenwerking en maakt een buurt sterker en hechter.

5. Vertrouwen lokale overheid vergroten:

We willen het vertrouwen van de inwoners in de overheid vergroten door inwoners actief te betrekken bij besluitvorming, het opstellen van beleid en het oplossen van lokale problemen. Hoe meer we inwoners betrekken, hoe beter de samenwerking. Dit bevordert de relatie tussen de overheid en inwoners.

1.3 Visie op inwonerbetrokkenheid: hier staan wij voor!

1.3.1 Waarden voor inwonerbetrokkenheid

De doelen van inwonerbetrokkenheid passen bij drie belangrijke waarden: open, laagdrempelig en duidelijk.

Open: We zijn benieuwd naar elkaars mening en ideeën en verkennen met elkaar wat we voor elkaar kunnen betekenen. We hoeven het niet altijd met elkaar eens te zijn, maar luisteren met oprechte interesse en zonder te veroordelen. We staan open voor nieuwe inzichten, vanuit de gedachte: ja, mits.

Laagdrempelig: We vinden het belangrijk dat iedereen die dat wil mee kan doen. De drempel om mee te doen moet daarom zo laag mogelijk zijn. Daar zorgen we voor als we inwoners betrekken, maar we willen ook dat iedereen met een idee de gemeente weet te vinden. Dat betekent dat de afstand tussen gemeente en inwoner klein moet zijn.

Duidelijk: We willen dat iedereen weet wat ze kunnen verwachten voordat een project start. We zijn daarom duidelijk welke stappen we wel en niet zetten en communiceren dat actief. We houden elkaar op de hoogte tijdens het gehele proces. Dat doen we niet alleen over de successen, maar ook over problemen of vertragingen. Duidelijkheid betekent ook dat iedereen weet wat ze wel en niet kunnen doen en waarom.

1.3.2 Uitgangspunten

We hebben vijf belangrijke punten voor hoe we inwoners betrekken bij de gemeente Dalfsen. Deze punten laten zien hoe we inwoners in de praktijk gaan betrekken:

1. Maatschappelijke meerwaarde centraal: We willen de gemeente mooier en beter maken voor iedereen en doen wat goed is voor de (lokale) gemeenschap. Dat is maatschappelijke meerwaarde. Plannen moeten belangrijk zijn voor de gemeenschap, niet alleen voor één persoon. Daarnaast moeten ze bijdragen aan het oplossen van problemen en aan de uitvoering van het gemeentelijk beleid.
2. Elk project is maatwerk: Oftewel: elk project is anders, want niet elke opgave is geschikt om inwoners bij te betrekken. Aan de hand van een vast stappenplan kijken we bij elk project hoe we het gaan aanpakken. Dit doen we vooraf, zodat het voor iedereen duidelijk is.
3. Heldere communicatie is essentieel: Vanaf de start van een project vertellen we duidelijk wat we willen bereiken als we inwoners betrekken, wat de inwoners mogen inbrengen, wie welke taak heeft en wie er uiteindelijk beslist. We maken in elke stap duidelijk wat we met de opgehaalde ideeën en meningen van de inwoners hebben gedaan.

Soms kunnen we niet alle wensen waarmaken, omdat er verschillende belangen zijn. We moeten altijd een keuze maken en het is belangrijk om die goed uit te leggen. Zo is voor iedereen duidelijk waarom we iets wel of niet doen.

4. Inclusiviteit en representativiteit is ons streven:
 - a. Toegankelijkheid: Iedereen moet mee kunnen doen. Dit betekent dat we op verschillende manieren informatie aanbieden, zodat iedereen het kan begrijpen.
 - b. Inclusie: Dalfsen heeft veel verschillende inwoners. We willen dat de mensen die we betrekken een goede mix zijn van alle inwoners. We letten extra op mensen die het moeilijk vinden om mee te doen met inwonerbetrokkenheid.

- c. **Evaringsdeskundigheid of ervaringskennis:** We gebruiken kennis en ervaring van onze inwoners. Zo maken we plannen die passen bij de leefwereld van de inwoners.
5. **We evalueren en blijven leren:** We blijven nieuwsgierig en luisteren goed naar elkaar. Dat kan niet iedereen even goed. Daarom blijven we leren, gaan we oefenen met vaardigheden en leren hoe we inwoners betrekken. Ook gaan we afgeronde processen evalueren, waardoor we steeds beter worden en inwonerbetrokkenheid verder versterken.

1.3.3 Ambitie voor inwonerbetrokkenheid

Inwonerbetrokkenheid bij een overheidsinitiatief

In de gemeente Dalfsen is de representatieve democratie (oftewel de gekozen democratie) het uitgangspunt voor inwonerbetrokkenheid. Concreet betekent dit het volgende.

We kiezen bewust wanneer we inwoners betrekken. Soms mogen of kunnen inwoners niet meedenken omdat er geen ruimte is voor invloed. In dat geval gaan we alleen informeren. Als we inwoners betrekken bij het opstellen van nieuw beleid en bij projecten, dan doen we dat om betere besluiten te kunnen nemen en om hun kennis en ervaring te gebruiken om betere plannen te maken. Op (lokaal) uitvoeringsniveau mogen inwoners soms meedoen of meebeslissen (binnen vooraf vastgestelde kaders).

We werken met een opgavegerichte aanpak, dat wil zeggen dat we per onderwerp (beleid, project of uitvoering) de omgeving betrekken. Hierdoor kan een algemene opgave toch tot maatwerk leiden in de verschillende kernen.

Inwonerbetrokkenheid bij een inwonersinitiatief

Voor inwonersinitiatieven kiezen we ervoor om te reageren op verzoeken en passende ondersteuning te bieden. Initiatieven zijn van de inwoners én blijven bij de inwoners.

We zijn kritisch over welke initiatieven we gaan ondersteunen. Daarom wegen we altijd eerst af of we medewerking willen en kunnen verlenen aan een initiatief. Als we meewerken, dan passen we de ondersteuning aan op de behoefte. Waar de ene initiatiefnemer kennis nodig heeft, heeft een ander misschien hulp nodig bij het regelen van subsidie.

Zelfredzaamheid, noaberschap en eigenaarschap staan centraal. Een initiatief die maatschappelijke meerwaarde heeft en die bijdraagt aan de uitvoering van ons beleid vinden we belangrijk. Dan trekken we samen met de initiatiefnemer op en gaan we samen werken om het te realiseren. Het "uitdaagrecht" is een onderwerp waar we niet actief op gaan inzetten.

Hoofdstuk 2 Inwonerbetrokkenheid in de praktijk

2.1 De aanpak overheidsinitiatieven

2.1.1 Werkwijze

Het is belangrijk om duidelijke kaders te hebben als we inwoners gaan betrekken. Omdat we willen dat iedereen die meedoet, zowel binnen als buiten de gemeente – dezelfde verwachtingen heeft. Daarom denken we vooraf goed na over hoe we inwoners gaan betrekken en gaan we dit duidelijk opschrijven. Vragen die relevant zijn: wanneer betrekken we inwoners wel of niet, waarom willen we inwoners betrekken, waarover mogen ze meedenken, hoeveel invloed hebben ze, welke rol heeft de gemeente, hoe gaan we inwoners betrekken en welke communicatiemiddelen gebruiken we?

Dit doen we volgens een vaste werkwijze voor elk initiatief dat wij nemen. Deze werkwijze moet normaal worden en een vast onderdeel van onze werkprocessen en projecten.

De werkwijze bestaat uit de volgende stappen:

Stap 1: Afwegen participatie ja/nee

- Opgave in beeld brengen. Wat is de context, wat is de aanleiding, wat is het inhoudelijke doel?
- Met hulp van een afwegingskader wordt gemotiveerd of er participatie wordt georganiseerd -> deze afweging komt in het college- en/of raadsvoorstel. Indien geen participatie dan is informeren voldoende. En is stap 2 t/m 4 niet aan de orde.
- Adviseur inwonerbetrokkenheid denkt hierover mee.
Projectleider/beleidsmedewerker is verantwoordelijk voor inhoudelijk voorstel.

Stap 2: Participatie-proces ontwerpen

- Opstellen participatie- en communicatie plan met de volgende onderdelen:
 - Waarom gaan we inwoners betrekken? (participatiedoel)
 - Wie gaan we betrekken? (stakeholderanalyse)
 - Wat zijn de kaders en uitgangspunten voor het proces? (mate van invloed en trede op de Dalfsense participatieladder)
 - Hoe gaan we inwoners betrekken? (Werkvorm)
 - Wanneer en waar gaan we ze betrekken? (Planning en locatie)
 - Organisatie en middelen

Stap 4: Participatieplan vaststellen

- Door opdrachtgever, college of raad.
- Participatieplan als onderdeel van startnotitie of bestuursopdracht.

Stap 5: Uitvoering van participatie

- Organiseren van de participatie:
 - Wat is het doel van de bijeenkomst?
 - Wie worden uitgenodigd?
 - Programma voor de bijeenkomst met passende werkvormorganisatie
 - Draaiboek maken met taakverdeling en rollen, materialen.
 - Uitnodigingen en communicatie
 - Daadwerkelijke participatie

Stap 6: Eindverslag participatie

- Terugkoppeling naar de betrokkenen
- Opstellen eindverslag participatie voor de besluitvorming

Stap 7: Besluitvorming

- Inhoudelijk product gaat met eindverslag participatie naar college en/of raad.

2.1.2 Stap 1: Bepalen of we inwoners gaan betrekken

We kunnen inwoners op verschillende momenten bij een project betrekken. Maar dit past niet bij elk project. Soms is het genoeg om inwoners alleen te informeren. Daarom denken we goed na of we inwoners willen betrekken. We kijken altijd eerst of het past om inwoners mee te laten doen.

We gebruiken drie vragen om te beslissen of we inwoners betrekken:

- a. Is er genoeg ruimte (juridisch, inhoudelijk, financieel) of kunnen we die maken? Bijvoorbeeld: Sommige besluiten zijn wettelijk verplicht en laten weinig tot geen ruimte voor invloed of aanpassing.
- b. Is het onderwerp geschikt om over mee te praten of kunnen we het begrijpelijk maken? Minder of niet geschikt zijn bijvoorbeeld bepaalde juridische of veiligheidsonderwerpen, technische en specialistische zaken of interne bedrijfsvoering, zoals personeelsbeleid.
- c. Hebben we genoeg tijd en mensen om het te organiseren? Zo nee, op welke wijze is dat alsnog te organiseren?

Als het antwoord op één van deze vragen 'nee' is, dan betrekken we inwoners niet. We geven dan alleen informatie.

Het besluit of we inwoners gaan betrekken onderbouwen we in een bestuursopdracht, collegevoorstel of raadsvoorstel.

Resultaat stap 1: Een onderbouwing waarom we inwoners wel/niet betrekken in een bestuursopdracht, college- of raadsvoorstel.

2.1.3 Stap 2: Plan van aanpak voor inwonerbetrokkenheid

Als we besluiten dat inwoners mogen meedenken, maken we een plan. Dit plan kan apart zijn of deel uitmaken van een groter project. Het plan bestaat uit zes bouwstenen.

Bouwsteen 1: Waarom gaan we inwoners betrekken?

We starten met inzicht in het project. Wat is de achtergrond van het project, wat is er eerder gebeurd en wat willen we bereiken met het project? Ook is het belangrijk om vast te leggen waarom we onze inwoners gaan betrekken (het doel van de inwonerbetrokkenheid).

Dit helpt ons om te bepalen wie er betrokken worden, welke invloed zij hebben, wie verantwoordelijk is en wat er met de input gebeurt. Duidelijke doelen stellen helpt om verwachtingen duidelijk te maken en is belangrijk voor de besluitvorming. In hoofdstuk 1.2 staan onze doelen voor inwonerbetrokkenheid genoemd.

Bouwsteen 1 legt vast waarom we onze inwoners willen betrekken.

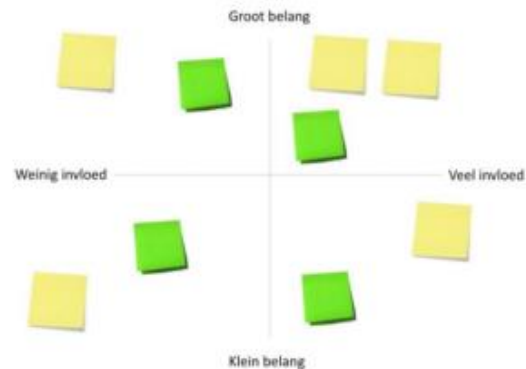
Bouwsteen 2: Wie gaan we betrekken?

We vinden het belangrijk dat iedereen mee kan doen als we inwoners betrekken bij onze plannen. We doen extra moeite om mensen te betrekken voor wie het lastig is deel te nemen vanwege een beperking. Ook ervaringskennis is een aandachtspunt. Daarom is het goed om vooraf te weten wie we gaan betrekken bij onze plannen. We kijken naar wie een rol speelt, wat hun belangen zijn en hoeveel invloed ze hebben. Dit helpt om ons doel te bereiken. Hiervoor doen we een omgevingsanalyse.

We doen de omgevingsanalyse samen met een groep collega's, onder leiding van de projectleider, de beleidsadviseur en/of een participatie adviseur. De omvang en samenstelling van de groep hangt af van hoe groot en ingewikkeld het project is.

In Dalfsen gebruiken we de belang-invloed matrix. Deze simpele methode leidt in een paar stappen naar een overzicht van alle stakeholders.

1. **Inventariseren betrokkenen:** We noteren wie er allemaal invloed op of belang heeft bij het project. Iedereen die er voor- of nadeel van heeft nemen we mee in de inventarisatie. Let op: vergeet de collega's binnen de gemeente niet.
2. **Deel de betrokkenen in vier groepen in:**
 - Veel invloed, groot belang. Dit zijn de belangrijkste mensen voor het proces. Deze betrekken we zoveel mogelijk.
 - Veel invloed, klein belang. Deze groep kan veel invloed uitoefenen. We houden hen tevreden en goed op de hoogte.
 - Minder invloed, groot belang. Deze mensen zijn erg geïnteresseerd. We houden hen goed op de hoogte omdat zij goede ideeën kunnen hebben.
 - Minder invloed, klein belang. Deze groep kijkt toe. We houden hen in de gaten, maar besteden niet te veel tijd aan hen.

Bouwsteen 2 geeft inzicht in wie we gaan betrekken in het proces en welke belangen en invloed zij hebben.

Bouwsteen 3: Wat zijn de kaders?

Duidelijkheid en heldere communicatie zijn heel belangrijk in deze visie. Daarom zijn duidelijke kaders nodig. De kaders bepalen de ruimte waarbinnen betrokkenen mee kunnen denken in het proces. We maken onderscheid tussen harde kaders, waaraan we in ieder geval moeten voldoen. En we hebben zachte kaders, waar meer ruimte is. Er kunnen juridische, organisatorische, politiek-bestuurlijke, inhoudelijke, beleids- en financiële kaders gelden:

1. **Juridische kaders:** Zijn er wetten die aangeven hoe we moeten werken, zoals een zienswijzenprocedure of verplichte raadpleging zoals WMO adviesraad? Zijn er regels vanuit Europa of Nederland waar we ons aan moeten houden?
2. **Organisatorische kaders:** Zijn er andere projecten of processen die invloed kunnen hebben? Moeten we met andere besturen of partners overleggen?
3. **Politiek-bestuurlijke kaders:** Zijn er in het verleden toezeggingen gedaan waar betrokkenen iets van verwachten?
4. **Inhoudelijke kaders:** Zijn er regels uit ons eigen beleid waar we rekening mee moeten houden? Is er een programma van eisen die al vast staat?
5. **Financiële kaders:** Hoeveel geld is er beschikbaar voor het project en voor het betrekken van inwoners?

We zorgen ervoor dat we aan het begin van elk proces de kaders duidelijk hebben. Zo weten we wat vast ligt en waar nog ruimte is voor invloed voor betrokkenen. Bovendien is dan voor iedereen duidelijk waar het wel en niet over gaat. Dit helpt om goed uit te leggen wat betrokkenen kunnen verwachten. Kaders inventariseren doen we nooit alleen, maar samen met vakspecialisten en ketenpartners.

Bouwsteen 3 zorgt voor een overzicht van harde en zachte kaders, zodat vooraf duidelijk is waarover betrokkenen mee kunnen denken.

Bouwsteen 4: Welk betrokkenheidsniveau gebruiken we?

We kiezen niet zomaar een betrokkenheidsniveau. Dit hangt af van het doel van om inwoners te betrekken, hoeveel invloed er mogelijk is en het soort werk.

In Dalfsen gebruiken we de volgende vijf betrokkenheidsniveaus:

- **Informeren/luisteren:** De gemeente beslist, betrokkenen krijgen alleen informatie. Ze hebben geen invloed en krijgen uitleg en toelichting van het besluit.
- **Raadplegen/mening geven:** De gemeente bepaalt grotendeels wat er gebeurt en hoe dat gebeurt. Betrokkenen geven hun meningen.
- **Adviseren/meedenken:** De gemeente vraagt advies en betrokkenen mogen meedenken over de onderdelen waarop nog invloed mogelijk is. De gemeente gebruikt dit advies om het plan te verbeteren en neemt het advies mee in het besluit. Alleen gemotiveerd afwijken mag.
- **Coproduceren/meedoen:** De gemeente werkt samen met betrokkenen aan een oplossing of uitwerking binnen vooraf gestelde kaders. De politiek volgt de uitkomsten op.
- **Meebeslissen/meebepalen:** Betrokkenen beslissen mee en hebben directe invloed op wat er gebeurt. Ze delen de verantwoordelijkheid voor de uitkomst.

Onze visie op inwonerbetrokkenheid gaat uit van de representatieve democratie (zie hoofdstuk 1.3.3.), waarbij het betrokkenheidsniveau voor plannen en projecten raadplegen of adviseren is en op uitvoeringsniveau ook coproduceren en soms meebeslissen. Dit betekent dat we volgende betrokkenheidsniveaus gaan gebruiken:

Soort werk	Doel inwonerbetrokkenheid	Betrokkenheidsniveau
Opstellen visies en beleid	Ophalen kennis en ervaringsdeskundigheid om betere plannen te maken en zorgvuldige besluitvorming.	Raadplegen en/of adviseren (m.u.v. dorpsvisies)
Vorbereiding nieuwe plannen en projecten	Ophalen informatie, belangen, zorgen, kansen, wensen en ideeën en zorgvuldige besluitvorming.	Raadplegen en/of adviseren
Uitvoering van projecten en werkzaamheden	Vergroten eigenaarschap en noaberschap.	Adviseren, coproduceren en soms meebeslissen

Bouwsteen 4 bepaalt welke invloed betrokkenen krijgen in het proces en wat er gedaan wordt met hun inbreng.

Bouwsteen 5: Hoe gaan we inwoners betrekken?

Er zijn veel manieren om inwoners te betrekken. We kiezen de beste manier op basis van de vorige bouwstenen: ons doel om inwoners te betrekken, wie we betrekken en het betrokkenheidsniveau.

Het is belangrijk dat iedereen makkelijk mee kan doen (toegankelijk en laagdrempelig). We kunnen bijvoorbeeld bijeenkomsten en workshops organiseren, online platforms gebruiken of enquêtes houden. We gebruiken verschillende methoden om zoveel mogelijk mensen te bereiken. Hieronder zijn enkele voorbeelden opgenomen om inwoners te betrekken. In een speciale toolkit staan nog meer ideeën om inwoners te betrekken.

Betrokkenheidsniveau	Werkvorm
Informeren	Krant, nieuwsbrief, poster/flyer, expositie, informatieavond, bewonersbrief, bouwkeet/infopunt in de wijk
	Online: website, social, mailing, video, infographic, podcast, bouwapp, videoconferentie

Raadplegen	Enquête, klankbordgroep, focusgroep, inloopavond, schouw, buurtwandeling, straatinterviews, keukentafelgesprek
	Online: burgerpanel, enquête, swipocratie, ideeënbox, Qandr, Mentimeter, Praatmee, Maptionnaire, Youmee, online gesprek (Teams)
Adviseren	Focusgroep, brainstormsessie, adviescommissie, burgerberaad, worldcafé
	Online: via mail of een online gesprek (via Teams),
Coproducteren	Snelkookpan, social design, ontwerpatelier, design thinking, werkgroep
	Online: crowdfunding, padlet
Meebeslissen	Burgerjury, stuurgroep, wijk-dorpsbudget, ideeën scoren, keuzemodellen, referendum, hoofdelijke stemming
	Online: participatief begroten, digitale stemming (bijv. Consul)

Bouwsteen 5 geeft aan hoe we mensen gaan betrekken in het proces.

Bouwsteen 6: Wanneer en waar gaan we inwoners betrekken?

We geven duidelijk aan op welke momenten in het proces we onze inwoners betrekken. Ook het moment dat het besluit plaats vindt en de momenten van terugkoppeling leggen we vast. Oftewel: hier geven we inzicht in de planning van het hele proces (bij voorkeur inclusief de bijeenkomsten en besluitmomenten).

Wanneer we een planning maken houden we rekening met schoolvakanties en feestdagen, maar ook met drukke dagen voor bepaalde doelgroepen. Bijvoorbeeld de oogstmaand voor boeren en de decembermaand voor winkeliers. Dit zijn geen handige momenten om een bijeenkomst te organiseren voor deze groepen. Als we dat toch doen, dan combineren we dit met online opties of we kiezen voor meerdere momenten op verschillende tijden.

Bouwsteen 6 is een planning van het proces met alle bijeenkomsten en beslistmomenten.

Tenslotte: plan van aanpak uitwerken

Met de bouwstenen uit dit hoofdstuk schrijven we een plan van aanpak voor inwonerbetrokkenheid. Dit is onderdeel van de startnotitie voor beleid of een projectplan voor plannen en projecten.

Hiervoor gebruiken we de volgende opbouw voor het plan van aanpak:

1. De opgave

Waar gaat het over, wat is het probleem en wat speelt er? Zijn er belangrijke dingen uit het verleden? Let ook op de context en haakjes zoals een motie die kansen biedt of een punt uit het collegeakkoord.

2. Doel(en) van participatie

Wat willen we bereiken met het betrekken van inwoners? Willen we alleen informeren, gaan we input en wensen ophalen, willen we inhoudelijke kennis en ervaringen benutten, willen we de kracht van de samenleving gebruiken of juist zorgvuldige besluiten nemen?

3. Omgevingsanalyse

Welke belanghebbenden komen er uit de omgevingsanalyse? We vergeten niet de interne stakeholders, ketenpartners en andere besturen op te nemen. En we voegen een kaartje of plattegrond toe als dat nodig is.

4. Kaders en uitgangspunten

Wat zijn de aandachtspunten vanuit de organisatie en het bestuur en wat zijn de randvoorwaarden van ketenpartners? We maken onderscheid tussen harde en zachte kaders zodat duidelijk is waar speelruimte zit om (gemotiveerd) af te wijken. In ieder geval nemen we op juridische, financiële, inhoudelijke, organisatorische en politiek-bestuurlijke kaders.

5. Betrokkenheidsniveau

We omschrijven duidelijk op welk betrokkenheidsniveau de verschillende stakeholders betrokken worden. Het gaat er dan om welke verantwoordelijkheid en invloed de betrokkenen krijgen en welke rol en invloed ze krijgen in het proces.

6. Wijze van betrekken

We leggen vast welke werkvormen we gaan inzetten voor de groep(en) stakeholders en per betrokkenheidsniveau. Dit geldt zowel voor fysieke als digitale werkvormen.

7. Planning

In de planning geven we aan wanneer we in het proces de doelgroepen betrekken, inclusief de terugkoppel- en besluitvormingsmomenten (ambtelijk opdrachtgever, college en/of raad) hebben.

8. Communicatie, verslaglegging en terugkoppeling

In overleg met de adviseur communicatie nemen we op welke communicatiemiddelen we inzetten om betrokkenen te informeren over het proces. Denk hierbij aan gerichte uitnodigingen (huis-aan-huis of via mail), via de krant of social media, enzovoort. Ook de terugkoppelingen uit het proces en de wijze waarop dit gebeurt schrijven we op. Net als de verslaglegging waarin betrokkenen hun inbreng terug kunnen zien.

9. Capaciteit en middelen

Tenslotte: inwoners betrekken kost organisatiekracht. Hiervoor is capaciteit en geld nodig. Als bekend is hoe het proces eruit komt te zien, maken we een raming en schatten we in wat er nodig is om het proces uit te voeren.

Resultaat stap 2: een plan van aanpak voor het betrekken van inwoners.

2.1.4 Stap 3: Vaststellen plan van aanpak inwonerbetrokkenheid

Het plan van aanpak voor het betrekken van inwoners is onderdeel van een startnotitie, projectplan of bestuursopdracht. Als dat niet kan dan maken we een apart plan dat we voorleggen aan het college of de raad. Het is belangrijk dat het plan van aanpak wordt vastgesteld, omdat dit de kaders voor het proces zijn. Het college en/of de raad kunnen de inwonerbetrokkenheid dan toetsen aan deze kaders. Dit is de beoordeling of het proces zorgvuldig is geweest en of het betrekken van inwoners geslaagd is.

Het is essentieel dat het plan van aanpak vooraf duidelijk is en bekend is. Dit is een verplichting uit de Omgevingswet (kennisgevingsplicht). Maar ook weten alle betrokkenen dan wat er van hen wordt verwacht en hoe zij kunnen meedenken. Dit verbetert de kwaliteit van de besluitvorming en versterkt het vertrouwen van de samenleving in het proces.

Resultaat stap 3: een vastgesteld plan van aanpak voor het betrekken van inwoners.

2.1.5 Stap 4: Uitvoering van het plan van aanpak

Nadat het plan van aanpak is vastgesteld start de uitvoering van het proces. De uitvoering vraagt om een zorgvuldige organisatie:

- Doel van de bijeenkomst bepalen:

Bij het organiseren van een bijeenkomst is het belangrijk om eerst het doel te bepalen. Wil je de deelnemers informeren, hen laten meedenken, of een specifiek resultaat bereiken? Dit doel is de basis voor alle verdere stappen.

- Wie worden uitgenodigd:

We bepalen wie er wordt uitgenodigd. Is de bijeenkomst openbaar of besloten? Nodigen we alleen belanghebbenden uit, zoals buurtbewoners, ondernemers, of andere betrokken partijen? Dit is cruciaal voor een effectief proces.

- Ontwerpen van de bijeenkomst:

Het ontwerpen van een programma voor de bijeenkomst is belangrijk voor een goede voorbereiding. We kiezen passende werkvormen die aansluiten bij het doel van de bijeenkomst, zoals presentaties, groepsgesprekken of interactieve workshops. Dit zorgt voor een dynamische en betrokken sfeer. Ook beslissen we of er een facilitator of gespreksleider nodig is om de bijeenkomst in goede banen te leiden. Een gespreksleider kan helpen om de discussie te structureren en ervoor te zorgen dat iedereen aan bod komt.

- Maken van een draaiboek:

Het programma werken we uit in een draaiboek waarin we de taakverdeling, rollen, benodigde materialen, catering en andere logistieke en organisatorische aspecten vastleggen. Dit draaiboek helpt om de bijeenkomst soepel te laten verlopen en zorgt ervoor dat iedereen weet wat er van hen wordt verwacht.

- Uitnodigingen en communicatie:

Uitnodigingen en communicatie zijn essentieel om deelnemers te informeren en te enthousiasmeren. We zorgen voor duidelijke en aantrekkelijke uitnodigingen (op B1 niveau) en gebruiken verschillende communicatiekanalen om een breed publiek te bereiken. De communicatieadviseurs kunnen hierin adviseren.

- Daadwerkelijke bijeenkomst:

Tijdens de bijeenkomst zetten we in op een actieve begeleiding van inwoners en bieden we ruimte voor dialoog. We zorgen voor een goede verslaglegging, zodat de resultaten goed terug gekoppeld kunnen worden. En een korte evaluatie maakt deel uit van de bijeenkomst en helpt het proces of volgende bijeenkomst te verbeteren.

Resultaat stap 4: een goede uitvoering van de bijeenkomsten voor de betrokkenen.
--

2.1.5 Stap 5: Eindverslag inwonerbetrokkenheid

Nadat het proces is afgerond, stellen we een eindverslag op. Dit verslag dient als basis om te bepalen of de inwonerbetrokkenheid geslaagd is. Het verslag maakt onderdeel uit van het besluitvormingsstuk. Op die manier wordt ook voldaan aan de motiveringsplicht uit de Omgevingswet voor de Omgevingsvisie, programma's en het Omgevingsplan.

In het eindverslag wordt opgenomen:

- Overzicht van het gevolgde proces en uitleg in hoeverre het proces aansloot bij het plan van aanpak.
- Samenvatting van de inbreng van de deelnemers.
- Inhoudelijke reactie op de geleverde inbreng. (Dus hoe zijn de resultaten uit het proces verwerkt.)
- Uitleggen wanneer er niets met de geleverde inbreng is gedaan.

Het eindverslag inwonerbetrokkenheid stellen we beschikbaar aan alle betrokkenen en het publiek. Dit zorgt voor transparantie.

Resultaat stap 5: een eindverslag inwonerbetrokkenheid voor de besluitvorming.
--

2.2 De aanpak bij inwonersinitiatieven

2.2.1 Werkwijze

Duidelijkheid, laagdrempeligheid, heldere kaders en verwachtingsmanagement vinden we erg belangrijk bij inwonerbetrokkenheid. Daarom komt er een eenduidige werkwijze en afbakening voor inwonersinitiatieven. We gaan op een nieuwe manier werken:

- Elk initiatief volgt dezelfde stappen.
- We vertellen snel wat de gemeente kan doen.
- Er komt één contactpersoon voor initiatiefnemers.
- We maken één digitaal loket waar mensen hun ideeën kunnen indienen.
- We zorgen voor duidelijke regels om initiatieven te beoordelen.
- Er komt een coördinator inwonerbetrokkenheid die initiatiefnemers helpt bij het realiseren van hun idee.

Het digitaal loket helpt initiatiefnemers om goed na te denken over hun plan. Ze moeten in hun aanvraag aangeven wat ze willen bereiken, hoe het de buurt, wijk of samenleving helpt, wie er meedoet en wat ze van de gemeente verwachten.

Er komt een afwegingskader voor de beoordeling van initiatieven. Hiermee wordt bepaald of en zo ja op welke manier de initiatieven worden gefaciliteerd. In het afwegingskader wordt in ieder geval volgende beoordelingscriterium opgenomen:

- Initiatief past in het beleid en draagt bij aan het behalen van de doelstellingen van het beleid: ja
- Initiatief past in het beleid maar draagt niet bij aan het behalen van de doelstellingen van het beleid: ja, mits
- Initiatief past niet in het beleid: afwijzen en geen medewerking verlenen.

1. Start

- Initiatiefnemer heeft een idee of plan
- Idee of plan volgens vast format indienen via digitaal formulier op de website van de gemeente volgens een aantal vereisten (variatie 2, samenwerking met bewoners).
- De coördinator inwonerbetrokkenheid is beschikbaar voor hulp bij de aanvraag,

2. Initiatief komt binnen

- Coördinator inwonerbetrokkenheid neemt het initiatief in behandeling en organiseert een intakegesprek voor de eerste beoordeling.
- Coördinator koppelt uitkomst hiervan terug aan de initiatiefnemer.
- Coördinator zorgt voor juiste doorverwijzing (bijvoorbeeld naar cultuurcoach, wijkuitvoerders, sportcoach, etc) en ondersteuning. Indien het een groter initiatief betreft waarvoor meerdere vakdisciplines intern betrokken moeten worden gaat deze naar de adviseur inwonerbetrokkenheid.
- Groter initiatief wordt door coördinator ingebracht in intaketafel.
- Advies van intaketafel o.b.v. afwegingskader.
- Coördinator informeert de betreffende portefeuillehouder.

3. Besluit over initiatief

- Adviseur inwonerbetrokkenheid schrijft op basis van het advies aan de intaketafel een voorstel aan college om wel/niet mee te werken aan dit grotere initiatief (incl. rol gemeente en voorwaarden zoals benodigde capaciteit en middelen) en hoe het initiatief begeleid gaat worden. Voor het initiatief wordt één verantwoordelijk portefeuillehouder benoemd.
- Besluit wordt medegedeeld aan initiatiefnemer.
- Vakinhoudelijk verantwoordelijke gaat het initiatief vanuit de gemeente faciliteren. Adviseur inwonerbetrokkenheid heeft een adviserende rol over de participatie voor het initiatief.

4. Projectplan opstellen

- Initiatiefnemer werkt idee uit in een projectplan (evt. met ondersteuning van coördinator leefbaarheid en initiatieven)
- Indien de gemeente actief gaat samenwerken stelt de vakinhoudelijk verantwoordelijke een bestuursopdracht met projectplan op samen met de initiatiefnemer.

5. Uitvoering initiatief

- Initiatiefnemer voert het idee uit, evt. met ondersteuning en begeleiding van de coördinator.

Figuur 1 Werkwijze voor inwonersinitiatieven

2.2.2 Stap 1: indienen initiatief

Er is een (groep) initiatiefnemer(s) met een idee of een plan. Zij dienen dit idee of plan in via het digitale loket, dat bestaat uit een invulformulier op de website. Indien initiatiefnemer hier hulp of begeleiding bij nodig heeft is de coördinator inwonerbetrokkenheid beschikbaar voor ondersteuning bij de aanvraag.

2.2.2 Stap 2: Initiatief komt binnen

a. *Intakegesprek*

De coördinator inwonerbetrokkenheid beheert de inbox van het digitale loket. Deze persoon neemt binnen vier weken contact op met de indiener van een idee voor een gesprek. In dit gesprek kijkt de coördinator of alle informatie duidelijk is of dat er nog iets moet worden uitgelegd.

In het gesprek komen deze vragen aan bod:

1. Contactgegevens
2. Wat is het idee en waar moet het gebeuren?
3. Wat wil de indiener bereiken? Welk probleem lost het op? Waarom is het goed voor de buurt?
4. Heeft de indiener met burens en anderen gepraat? Met wie en hoe?
5. Werkt de indiener samen met andere groepen of vrijwilligers?
6. Wanneer wil de indiener het idee uitvoeren?
7. Hoeveel kost het idee (en hoe kan het betaald worden)?
8. Welke hulp is er nodig van de gemeente?

b. *Beoordeling initiatief*

Na het gesprek wordt duidelijk of het idee haalbaar is en wat er nodig is. De coördinator beslist ook wie er verder mee aan de slag gaat. Kleine initiatieven of ideeën gaan direct naar de juiste personen (zoals wijkuitvoerders, cultuurcoach of SaamWelzijn). Grotere (integrale) initiatieven bespreken we aan de intake tafel.

c. *Intake tafel (bij grotere initiatieven)*

Aan de intake tafel zijn de adviseur inwonerbetrokkenheid, de coördinator en andere experts aanwezig. Zij bespreken of en hoe de gemeente het idee kan steunen. Dit doen ze aan de hand van een (nader vast te stellen) afwegingskader. Ze denken mee over oplossingen en kijken wat er mogelijk is. En ook of er misschien een samenwerking nodig is.

De coördinator inwonerbetrokkenheid informeert daarna de verantwoordelijke wethouder over het advies.

2.2.3. Stap 3: Besluit over het initiatief

a. *Advies aan het college B & W*

De adviseur inwonerbetrokkenheid maakt een voorstel voor het college. Dit doet de adviseur na de intake tafel. In het voorstel staat of de gemeente meewerkt aan het initiatief, welke voorwaarden er zijn, welke rol de gemeente heeft, wat we verwachten van de initiatiefnemer en de gemeente en hoe we dit gaan invullen.

We bereiden een besluit voor over het meewerken aan het initiatief. Als we besluiten om mee te werken, maken we een collegebesluit. Hierin staat dat we het initiatief gaan helpen. Het college kijkt alleen naar de belangrijkste punten. De initiatiefnemer werkt het plan verder uit en voert het uit. De coördinator inwonerbetrokkenheid kan hierbij helpen.

b. Besluit over het initiatief door college B&W

Het college beslist of ze het initiatief willen steunen. Hierbij geven ze duidelijk aan onder welke voorwaarden, wat de rol van de gemeente is en welke ondersteuning nodig is. Dit hangt af van de zelfredzaamheid van de initiatiefnemer en hoe belangrijk het initiatief voor de gemeente is.

De gemeente kan het initiatief op verschillende manieren ondersteunen, door bijvoorbeeld het beschikbaar stellen van ruimte of financiële middelen of door ambtelijke expertise in te zetten.

In het besluit staan ook de juridische, financiële en personele gevolgen. Bij initiatieven waarbij de gemeente actief samenwerkt, benoemen we een projectleider die samen met de initiatiefnemer het initiatief verder oppakt. In dit geval komt er een bestuursopdracht en wordt een ambtelijk en bestuurlijk opdrachtgever vastgesteld. Dit is het uitgangspunt voor de verdere uitwerking en uitvoering van het initiatief.

c. Mededeling aan initiatiefnemer

De adviseur inwonerbetrokkenheid schrijft een brief naar initiatiefnemer. Hierin staat het besluit van de gemeente, welke hulp de initiatiefnemer kan verwachten en wat de volgende stappen zijn. Deze informatie helpt de initiatiefnemer om verder te gaan met het plan.

2.2.5 Stap 4: Projectplan opstellen

De initiatiefnemer maakt een projectplan. In het projectplan staat hoe het initiatief uitgevoerd gaat worden en hoe buurtbewoners mee kunnen doen. De coördinator kan helpen bij het maken van dit plan al dan niet met andere organisaties in Dalfsen.

2.2.6 Stap 5: Uitvoering van het inwonersinitiatief

Na het maken van het projectplan, voert de initiatiefnemer zelf het plan uit. De coördinator inwonerbetrokkenheid kan hier eventueel bij helpen. De gemeente ondersteunt door bijvoorbeeld aan te sluiten bij een overleg, materialen te leveren of het initiatief bekendheid te geven via de communicatiekanalen. De gemeente neemt het initiatief nooit over.

2.3 De rollen bij inwonerbetrokkenheid

Bij inwonerbetrokkenheid gaat het over meedenken en meedoen met een initiatief van de gemeente of als gemeente meedoen met een initiatief van inwoners. Dit vraagt om duidelijke afspraken en inzicht in de verschillende rollen die iedereen heeft. Het vraagt ook om een flexibele houding van de gemeente om in te kunnen spelen op nieuwe situaties. Bij inwonerbetrokkenheid heeft iedereen een eigen rol en die kan wisselen in verschillende fasen van het proces. In deze paragraaf beschrijven we kort de rollen.

2.3.1 Rol van de gemeenteraad

De gemeenteraad heeft verschillende rollen als het gaat om inwonerbetrokkenheid, een kaderstellende, controlerende en volksvertegenwoordigende rol.

Kaderstellende rol:

De gemeenteraad stelt het inwonerbetrokkenheidsbeleid vast. Hiermee bepalen ze hoe inwoners in Dalfsen betrokken worden. Soms bepaalt de raad ook de regels voor het participatieproces zelf. Dit gebeurt als de raad uiteindelijk een besluit moet nemen. Deze regels bepalen hoeveel ruimte deelnemers hebben om mee te doen. Dit plan van aanpak is onderdeel van een startnotitie die door de raad wordt vastgesteld.

Controlerende rol:

De raad controleert hoe inwonerbetrokkenheid wordt uitgevoerd. Ze kijken of dit volgens de regels gebeurt. Als er wordt afgeweken van de regels, moet dit goed worden uitgelegd. Ook moeten afwijkingen van adviezen uit een participatietraject duidelijk worden gemotiveerd.

Volksvertegenwoordigende rol:

Raadsleden vertegenwoordigen de inwoners. Ze maken initiatieven uit de samenleving bespreekbaar. Ze zorgen voor mogelijkheden om in te spreken. Raadsleden zijn zelf ook de ogen en oren van de samenleving. In deze rol kunnen ze zelf activiteiten organiseren die hen helpen bij hun taken. Te denken valt aan petities in ontvangst nemen, peilingen organiseren en open gespreksavonden zoals Goed Goan initiëren.

2.3.2 Rol van het college

Het college vertaalt de kaders naar de praktijk. Ze beslissen of ze inwoners betrekken en bepalen hoe ze dat doen (in een plan van aanpak voor inwonerbetrokkenheid). Verder neemt het college besluiten over de ondersteuning van inwonersinitiatieven. Het college is zichtbaar en toegankelijk voor inwoners (in de rol van gebiedswethouder). Laagdrempelige en toegankelijke burgemeester en wethouders zorgen ervoor dat inwoners de weg naar de gemeente makkelijker kunnen vinden. Bij inwonersinitiatieven is de rol van het college vooral verbindend en aanmoedigend.

Taken van het college:

- Portefeuillehouder inwonerbetrokkenheid is bestuurlijk verantwoordelijk voor de kwaliteit en de implementatie en uitvoering van inwonerbetrokkenheid.
- Elke wethouder let op de resultaten van inwonerbetrokkenheid in hun eigen werk. En is vanuit die rol ook aanwezig bij bijeenkomsten over het onderwerp waarvoor zij verantwoordelijk zijn.
- Als gebiedswethouder zijn ze de bestuurlijke contactpersoon voor plaatselijke belangen. Ze zijn zichtbaar in de kern en verantwoordelijk voor de visie op het betreffende gebied.
- Voor inwonerbetrokkenheid in projecten, programma's, beleidsopgaven en uitvoeringswerkzaamheden in een gebied is de portefeuillehouder leidend, niet de gebiedswethouder.

Als de gemeenteraad een besluit moet nemen, houdt het college hen op de hoogte en/of legt het besluit voor. De ambtelijke organisatie ondersteunt en adviseert het college en voert het werk uit.

2.3.3 Rol van de organisatie

Medewerkers zijn zelf verantwoordelijk voor het plannen en uitvoeren van inwonerbetrokkenheid. Voor het uitvoeren van inwonerbetrokkenheid zijn verschillende rollen:

Vakinhoudelijk verantwoordelijke/opdrachtnemer:

- Is verantwoordelijk voor de inhoud.
- Maakt een plan van aanpak voor inwonerbetrokkenheid (samen met het projectteam).
- Zorgt dat het plan van aanpak inwonerbetrokkenheid goed wordt uitgevoerd.
- Schrijft een eindverslag inwonerbetrokkenheid voor de besluitvorming.

Adviseur inwonerbetrokkenheid:

- Ondersteunt, coacht en adviseert de vakinhoudelijk verantwoordelijke.
- Is vraagbaak voor de organisatie over inwonerbetrokkenheid.
- Voert het inwonerbetrokkenheidsbeleid uit en evalueert en verbetert het.
- Adviseert het college over grotere inwonersinitiatieven.

Coördinator inwonerbetrokkenheid:

- Begeleid en ondersteunt initiatiefnemers bij het indienen of verder brengen van een initiatief.
- Is eerste inspeerpunt voor Plaatselijke Belangen en initiatiefnemers.
- Zorgt voor overzicht in initiatieven.
- Adviseert bij het maken van dorpsvisies.

Communicatieadviseur:

- Adviseert over communicatie tijdens het proces.
- Helpt bij het maken van een communicatiestrategie voor het proces.
- Weet welke communicatiemiddelen het beste werken voor de verschillende doelgroepen.

Opdrachtgever:

- Zorgt voor de juiste middelen (mensen, kennis en geld) voor de medewerkers in het proces.
- Steunt het team richting het college.
- Neemt verantwoordelijkheid voor het proces.

2.3.4 Rol van inwoners

We hebben het over inwonerbetrokkenheid, maar hiermee bedoelen we inwoners, ondernemers van de gemeente Dalfsen, bewoners van een specifieke wijk of gebruikers van een weg of voorziening. Ook inwoners en ondernemers van buurgemeenten kunnen meedenken bij plannen dichtbij de gemeentegrens. We hebben verschillende groepen mensen, zoals georganiseerde groepen inwoners, individuele inwoners, ondernemersverenigingen, belangengroepen, ervaringsdeskundigen, jongeren, laaggeletterden, etc.

Ze hebben verschillende rollen zoals adviseren, kennis toevoegen, uitvoerder, ervaringsdeskundigheid of meedenker. Betrokkenen zijn zelf verantwoordelijk voor hun leefomgeving. De Omgevingswet maakt dit nog belangrijker. Welke rol inwoners hebben hangt af van het doel en hoe ze betrokken zijn.

Het is goed dat inwoners weten dat de gemeente altijd het algemeen belang afweegt tegenover individuele belangen. Dat betekent dat iedereen de vooraf gestelde kaders accepteert en dat de gemeente (college of raad) uiteindelijk de beslissing neemt.

2.3.5 Rol van ketenpartners

Ketenpartners zijn personen of organisaties, buiten onze organisatie, die een bijdrage leveren aan de totstandkoming van een beleidsstuk of plan van de gemeente. Zij zijn professioneel betrokken en geven vanuit hun expertise adviezen over de inhoud van een plan of beleid. We werken samen met onze ketenpartners in de regio om af te stemmen op gebied van beleidsontwikkeling, vergunningverlening en handhaving en toezicht. Ketenpartners doen vaak mee in het proces vanuit een samenwerkingsrol.

- Voorbeelden van ketenpartners in Dalfsen:
- GGD
 - Veiligheidsregio IJsselland
 - Omgevingsdienst IJsselland
 - Provincie Overijssel
 - Waterschap Drents Overijsselse Delta
 - Vitens
 - Landschap Overijssel
 - Talentenregio

2.3.6 Rol van maatschappelijke organisaties

In onze gemeente zijn veel maatschappelijke organisaties. Deze organisaties werken samen met de gemeente bij participatie. Ze hebben vaak een speciale taak. Deze taak staat soms in regels of wetten. Deze organisaties zijn betrokken bij participatie. Ze komen op voor de belangen van een groep mensen. Elke organisatie is op een andere manier betrokken.

- Voorbeelden van maatschappelijke organisaties in Dalfsen:
- Participatieraad Dalfsen
 - Plaatselijke Belangen
 - VVN afdeling Dalfsen
 - SAAM Welzijn
 - Scholen (o.a. Agnietencollege)
 - Sportverenigingen

Bij de vormgeving van het proces is het belangrijk om deze partijen mee te nemen (zie paragraaf 4.1.3). De rol van deze partners in een proces hangt af van het betrokkenheidsniveau en de werkvormen die we gebruiken.

Hoofdstuk 3 De implementatie van inwonerbetrokkenheid

Nu we duidelijk zijn over wat we als gemeente willen met inwonerbetrokkenheid en hoe dit er uit moet zien, laten we zien hoe we het gaan realiseren. In dit hoofdstuk geven de organisatie nodig heeft voor een goede uitvoering van het beleid en hoe we dit gaan organiseren.

De implementatie van inwonerbetrokkenheid richt zich op vier onderdelen:

1. Rollen in de organisatie
2. Leren in de organisatie
3. Werkprocessen in de organisatie
4. Hulpmiddelen in de organisatie

Voor deze vier onderdelen geven we aan welke acties er nodig zijn om het beleid goed in te bedden in de organisatie. Er komt een apart uitvoeringsprogramma met een uitgewerkt overzicht van acties met bijbehorende kosten en een planning. Deze gaat het college apart vaststellen.

3.1 Rollen in de organisatie

Inwonerbetrokkenheid is een onderwerp dat van iedereen in de organisatie is en niet alleen van de adviseur inwonerbetrokkenheid. Daarom heeft iedereen eigen taken en verantwoordelijkheden voor inwonerbetrokkenheid. Deze zijn in paragraaf 2.3.3. al benoemd. Bij de implementatie is het belangrijk dat de rollen goed geborgd en uitgevoerd worden.

1. Duidelijke rolomschrijvingen: We zorgen voor heldere rolomschrijvingen met verantwoordelijkheden en bevoegdheden. Dat geldt voor bestaande functieomschrijvingen en voor vacatures die we open stellen. Hierdoor kunnen medewerkers hun taken beter uitvoeren.
2. Open communicatie: Regelmatige communicatie over de rollen en verantwoordelijkheden voor inwonerbetrokkenheid is cruciaal. Dit kan door in kastoverleggen, interne nieuwsbrieven, intranet of lunchlezingen. Dit voorkomt misverstanden en zorgt dat iedereen binnen de organisatie op dezelfde lijn zit.
3. Feedback en evaluatie: Regelmatig feedback geven en inwonerbetrokkenheid in de goedgepraatgesprekken opnemen helpt medewerkers om beter te worden in inwonerbetrokkenheid. Dit geeft ook inzicht in hoe goed de rollen worden uitgevoerd en waar eventueel bijsturing nodig is.
4. Samenwerking in teams: Door te werken in project- en programmateams die bestaan uit verschillende rollen en expertises, vullen medewerkers elkaar aan en leren ze van elkaar. Dit zorgt ook voor een betere en efficiëntere verdeling van taken en verantwoordelijkheden.
5. Bestuurlijke inbedding: Onze ambities voor inwonerbetrokkenheid moeten politiek en bestuurlijk worden gedragen. Zij zijn vanuit hun rol cruciaal voor het bouwen aan vertrouwen in de samenleving. Ze geven ruggensteun aan de uitvoering van inwonerbetrokkenheid en nemen de uitkomsten uit de processen serieus mee in de besluitvorming. Evengoed is de raad en/of het college verantwoordelijk voor de randvoorwaarden van een goede participatie, zoals voldoende ambtelijke capaciteit en 21 middelen. Het is dus belangrijk dat college en raad meegroeien in de ontwikkeling van participatie die we met dit participatiekader voor ogen hebben.

3.2 Leren in de organisatie

Inwoners betrekken gaat niet vanzelf. Het moet een belangrijk deel worden van hoe de gemeenteraad, het college van B & W en de medewerkers werken. Dit betekent dat we hier ook op letten bij het aannemen van nieuwe mensen, bij opleidingen en als we nieuwe medewerkers, collegeleden en

raadsleden verwelkomen. Belangrijk is ook de evaluatie van inwonerbetrokkenheid, zodat we leren wat goed ging en waar verbeterpunten liggen. Op die manier worden ervaringen steeds breder in de organisatie gedeeld en worden verdere verbeteringen doorgevoerd.

Inwoners betrekken leren we door te doen. Fouten maken mag en processen mogen af en toe mislukken, met het uiteindelijke doel om het daarna beter te doen. We willen een organisatie zijn die blijft leren. We gaan evalueren, ervaringen delen, elkaar helpen en stimuleren dat medewerkers samen op zoek gaan naar de juiste vormen van inwonerbetrokkenheid.

Hoe geven we dat vorm:

- We maken een opleidingsprogramma (maatwerk per domein vanwege domeineigen dynamiek) voor de medewerkers die veel met inwonerbetrokkenheid te maken hebben en leren hen te werken volgens de werkwijze in dit beleid.
- De adviseur inwonerbetrokkenheid coacht medewerkers bij het betrekken van inwoners en het leren toepassen van het beleid.
- We organiseren lunchlezingen en bijeenkomsten om kennis en ideeën te delen.
- We nemen inwonerbetrokkenheid op in de onboarding van nieuwe medewerkers.
- We passen functieomschrijvingen aan op de juiste vaardigheden voor het betrekken van inwoners.
- We gaan processen evalueren en delen de lessen en ervaringen hieruit. Hiervoor zetten we een evaluatiewerkgroep op, die stelselmatig de processen evalueert onder leiding van de adviseur inwonerbetrokkenheid.
- We richten een interne klankbordgroep op met vertegenwoordiging vanuit de domeinen om de inwonerbetrokkenheid breed in de organisatie te kunnen uitdragen en monitoren.
- We gaan aan de hand van prestatie-indicatoren (zie paragraaf 3.6) monitoren om de kwaliteit van inwonerbetrokkenheid te meten.

3.3 Werkprocessen in de organisatie

Om inwonerbetrokkenheid goed in te bedden en verder te verbeteren is het belangrijk dat het onderdeel wordt van onze dagelijkse werkzaamheden.

Hiervoor gaan we in elk college- en/of raadsvoorstel een paragraaf opnemen over inwonerbetrokkenheid en maken we aan het begin van elk project plan van aanpak voor inwonerbetrokkenheid. Ook verwerken we de participatieverplichtingen van de Omgevingswet en Wet versterking participatie op decentraal niveau in ons beleid en de werkprocessen.

Onze acties:

- Inwonerbetrokkenheid wordt vast onderdeel van onze communicatie.
- Opnemen van inwonerbetrokkenheid in projectplannen en college- en raadsvoorstellen.
- Opnemen van procesomschrijvingen voor inwonersinitiatieven en overheidsinitiatieven op in Engage.
- We benoemen procesverantwoordelijken (proceseigenaar, procesbeheerder en procesanalist).
- Opnemen inwonerbetrokkenheid in de werkwijze voor projectmatig werken.
- Inrichten van een loket voor inwonersinitiatieven.
- Omvormen van de omgevingstafel naar een intaketafel voor inwonersinitiatieven.
- Opstellen van een participatieverordening, waarin inwonerbetrokkenheid juridisch wordt vastgelegd.
- Afweging of en hoe we de Participatieraad Dalfsen gaan betrekken bij de processen voor inwonerbetrokkenheid.

3.4 Hulpmiddelen in de organisatie

Het is belangrijk dat de medewerkers dit inwonerbetrokkenheidsbeleid goed kunnen toepassen. Hoe makkelijker dit voor hen wordt, hoe beter dit zal gaan. Daarom gaan we hulpmiddelen ontwikkelen die de medewerkers kunnen gebruiken bij hun taken voor inwonerbetrokkenheid.

We richten voor onze medewerkers op Intranet een pagina in met alle informatie en hulpmiddelen die ze kunnen gebruiken voor inwonerbetrokkenheid. Ook wordt er een toolbox ontwikkeld met hulpmiddelen en handige tips voor medewerkers.

Op onze website komt een pagina met informatie voor onze inwoners en initiatiefnemers over inwonerbetrokkenheid en een digitaal loket voor de inwonersinitiatieven. Om de online inwonerbetrokkenheid met onze inwoners en maatschappelijke partners te verbeteren gaan we onderzoeken of we gebruik gaan maken van een digitaal platform of een app voor participatie.

Wat gaan we doen:

- Opstellen afwegingskader voor initiatieven.
- Formats ontwikkelen voor stakeholderanalyse, participatieaanpak, participatieverslag en draaiboek voor participatiebijeenkomsten.
- Ontwikkelen van een inspiratieboekje met werkvormen en online participatietools.
- Een aanvraagformulier voor inwonersinitiatieven.
- Opstellen van een handreiking inclusieve inwonerbetrokkenheid, met tips hoe je specifieke doelgroepen betreft en ervaringsdeskundigheid in je proces inbrengt.
- Een intranetpagina die toegang geeft tot alle tools en informatie voor inwonerbetrokkenheid.
- Een webpagina inrichten met alle informatie over inwonerbetrokkenheid en participatiekalender.
- Onderzoeken haalbaarheid digitaal platform voor inwonerbetrokkenheid.

3.5 Financiering

Inwonerbetrokkenheid brengt kosten met zich mee. Ten eerste moet er geïnvesteerd worden in kennis en kunde van medewerkers. Daarnaast kunnen investeringen nodig zijn in communicatie (zowel middelen als capaciteit) en in sommige gevallen is het verstandig om externe ondersteuning in te huren. Daarbij valt te denken aan bijvoorbeeld een onafhankelijk voorzitter of iemand met specialistische vaardigheden. Een investering in inwonerbetrokkenheid kost aan de voorkant geld maar kan zich terug verdienen door betere besluitvorming en meer draagvlak. Zo kunnen bijvoorbeeld tijd- en geld rovende bezwaarprocedures of WOO-verzoeken mogelijk worden voorkomen. Overige kosten komen ten laste van projectbudgetten. De hoogte van deze budgetten hangt mede af van de omvang en het niveau van het inwonerbetrokkenheidsproces.

3.6 Zo meten we of het inwonerbetrokkenheidsbeleid werkt

Het monitoren van het inwonerbetrokkenheidsbeleid is belangrijk om te kunnen meten of het effectief is en daadwerkelijk leidt tot een versterking van inwonerbetrokkenheid. Dat doen we aan de hand van prestatie-indicatoren. Onze doelen, uitgangspunten en waarden uit hoofdstuk 1 staan centraal bij het meten van de kwaliteit van inwonerbetrokkenheid. We gaan uit van kwantitatieve en kwalitatieve doelen voor overheidsinitiatieven en inwonersinitiatieven.

Indicatoren voor overheidsinitiatieven:

- Het aantal overheidsinitiatieven, waarvoor een plan van aanpak voor inwonerbetrokkenheid is opgesteld, onderscheiden naar soort initiatief, domein, onderdeel van startnotitie, projectplan of los
- De kwaliteit van inwonerbetrokkenheid meten we met de compleetheid van het plan van aanpak voor inwonerbetrokkenheid en de eindverslagen. Wordt in het plan van aanpak volledig ingegaan

op alle bouwstenen uit dit beleid? En is het eindverslag voldoende duidelijk en zijn alle onderdelen hierin opgenomen?

Indicatoren voor inwonersinitiatieven:

- Het aantal ideeën/initiatieven dat door inwoners wordt ingediend via het loket, de doorlooptijd, geografische herkomst, soort en omvang van initiatieven. Als we hier inzicht in hebben kunnen we bij de uitvoering van het beleid bijsturen in de organisatie.
- De kwaliteit en soort ondersteuning van de gemeente bij het invullen van onze ondersteunende rol bij inwonersinitiatieven. Dit kunnen we meten door bijvoorbeeld initiatiefnemers te bevragen (met enquête of een interview) hoe ze de ondersteuning (hebben) ervaren.